

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

eLearning

Κέντρο Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης
και Ενημέρωσης

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Παρουσίαση του θέματος

«Προϋποθέσεις Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία»
σε Ημερίδα που διοργάνωσε το E-Learning του Εθνικού και
Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και το In Deep
Analysis στις 25/05/2016

Αθήνα, 26 Μαΐου 2016. Την Τετάρτη 25 Μαΐου 2016 (18:00-20:30) στο Αμφιθέατρο Α. Αργυριάδης, στο Κεντρικό Κτήριο του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, πραγματοποιήθηκε η [Ημερίδα με τίτλο: «Προϋποθέσεις Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία»](#) που διοργάνωσαν το E-Learning του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και το ανεξάρτητο “Think Tank” In Deep Analysis.

Κεντρικό θέμα της ημερίδας ήταν να διαφωτίσει τους συμμετέχοντες σχετικά με το ζήτημα της ανάπτυξης στην Ελλάδα και τους τρόπους απεγκλωβισμού της Ελληνικής Οικονομίας από την επίμονη και μακροχρόνια στασιμότητα. Η ημερίδα πραγματοποιήθηκε με αφορμή την έκδοση του βιβλίου που έχει επιμεληθεί ο Καθηγητής Παναγιώτης Πετράκης με τίτλο: **«A new Growth Model for the Greek Economy: Requirements for Long-Term Sustainability» με τη συνεργασία 32 διακεκριμένων Ακαδημαϊκών και ερευνητών.** Το βιβλίο συνθέτει τις διαφορετικές απόψεις επιστημόνων και ερευνητών από το χώρο της οικονομίας με σημαντικές θέσεις σε Πανεπιστήμια και Οργανισμούς της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Χαιρετισμό στην ημερίδα απηύθυνε ο κ. ΜΕΛΕΤΙΟΣ-ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ Πρύτανης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών ενώ μίλησαν οι: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΕΤΡΑΚΗΣ Καθηγητής του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του ΕΚΠΑ, HAROLD JAMES Καθηγητής Ιστορίας και Διεθνών Υποθέσεων και Καθηγητής στην έδρα Ευρωπαϊκών Σπουδών Claude and Lore Kelly του Πανεπιστημίου Princeton, ZSOLT DARVAS Ανώτερος Εταίρος του Ινστιτούτου Bruegel των Βρυξελλών, του Ινστιτούτου Οικονομικών της Ουγγρικής Ακαδημίας Επιστημών και του Πανεπιστημίου Corvinus της Βουδαπέστης, PAOLO MANASSE Καθηγητής Μακροοικονομικών στο Πανεπιστήμιο της Μπολόνια, KLAUS SCHRADER Ανώτερος οικονομολόγος και υποδιευθυντής του Κέντρου Ευρωπαϊκής Πολιτικής στο Ινστιτούτο Παγκόσμιας Οικονομίας του Κιέλου, καθώς και ο ΜΙΧΑΛΗΣ ΧΑΛΙΑΣΣΟΣ Κάτοχος της Έδρας Μακροοικονομικής και Χρηματοοικονομικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο Goethe της Φρανκφούρτης και Ιδρυτής και Διευθυντής του Ερευνητικού Δικτύου του Κέντρου Ερευνών Οικονομικής Πολιτικής (CEPR). Την ημερίδα συντόνισε ο Δημοσιογράφος ΑΡΓΥΡΗΣ ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ.

Οι ομιλητές απάντησαν σε φλέγοντα ερωτήματα σχετικά με την Ελληνική Οικονομία, τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξή της και την έξοδο από την οικονομική κρίση.

Ο Καθηγητής Παναγιώτης Πετράκης αναφερόμενος στην εξέλιξη της κρίσης τόνισε τις τέσσερις φάσεις από τις οποίες έχει διέλθει μέχρι σήμερα η Ελληνική κρίση. Η πρώτη φάση είναι αυτή της προετοιμασίας της κρίσης. Πρόκειται για την περίοδο μέχρι το 2009 με έμφαση την περίοδο από το 2001 έως το 2009 οπότε και εντάχθηκε η Ελληνική οικονομία στη ζώνη του ευρώ. Η ιδιαιτερότητα με την Ελληνική περίπτωση ήταν ότι τις δανειακές ροές τις διαμόρφωσε ο δημόσιος τομέας και όχι ο ιδιωτικός όπως στις υπόλοιπες υπό κρίση οικονομίες. Η υπερβολική συσσώρευση πόρων ιδιαίτερα στους μη εμπορεύσιμους τομείς της οικονομίας και η ανάγκη χρηματοδότησης των δημοσίων δραστηριοτήτων ήρθε συνάμα με τη σοβαρή κρίση ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού προτύπου. Ταυτόχρονα, παρατηρήθηκε μια έντονη συρρίκνωση του παραγωγικού τομέα. Η κρίση στο επίπεδο δραστηριότητας της οικονομίας αντιμετωπίστηκε με μια Κεϋνσιανή επεκτατική αντίληψη διατήρησης των επιπέδων που οδήγησε σε διόγκωση του δημοσίου δανεισμού! Η δεύτερη φάση αφορά στην εκδήλωση της κρίσης. Η κρίση εκδηλώθηκε ως μια ξαφνική διακοπή των εξωτερικών εισροών στις αρχές του 2010, ενώ παράλληλα η ίδια πραγματικότητα επεκτάθηκε και στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες. Η Ελληνική οικονομία οδηγήθηκε σταδιακά σε μια βαρύτατη ύφεση και στην υιοθέτηση πακέτων μέτρων χρηματοδότησης για την αποφυγή της τακτικής χρεοκοπίας. Η τρίτη φάση της κρίσης χαρακτηρίζεται από μια συστηματική αδυναμία της Ελληνικής πολιτικής σκηνής να εξασφαλίσει μια μεσοχρόνια συμφωνία μεταξύ των προγραμμάτων διάσωσης και της εσωτερικής κοινής γνώμης για τη φύση των απαιτούμενων μεταρρυθμίσεων από το κοινωνικό και οικονομικό σύστημα. Όμως και η οικονομική πολιτική που ακολουθήθηκε χαρακτηρίστηκε από μια σειρά από αποτυχίες όπως για παράδειγμα το μέγεθος των προσδοκώμενων πολλαπλασιαστών που οδηγούν σε μια συνεχή διάψευση των προσδοκιών ανάπτυξης. Έτσι η οικονομία παραμένει σε χρόνια ύφεση με απαισιόδοξες προσδοκίες! Η τέταρτη φάση -στην οποία αποσκοπεί να συμβάλει η παρούσα ημερίδα όπως τόνισε ο Καθηγητής- εξέλιξης της παρούσας κρίσης συντίθεται από τη σταδιακή προσπάθεια ανάπτυξης ενός μοντέλου εσωτερικής υποτίμησης βασισμένου στις επενδύσεις και τις εξαγωγές το οποίο θα αντικαθιστούσε το μοντέλο κατανάλωσης το οποίο είχε επικρατήσει μέχρι το 2009. Όπως τόνισε ο Καθηγητής, το μοντέλο που είναι βασισμένο στις επενδύσεις και τις εξαγωγές ταιριάζει σε οικονομίες χωρίς προβλήματα αποθεματοποίησης χρέους, με κανονικές πληθωριστικές πιέσεις και αποτελεσματική νομισματική πολιτική. Αυτά όμως δεν ισχύουν στην Ελληνική οικονομία ενώ ισχύουν με ορισμένες αποκλίσεις για τις περισσότερες άλλες οικονομίες της Ευρωζώνης. Ο Καθηγητής ανέφερε ότι η οικονομική διοίκηση της Ευρώπης χρειάζεται μεγαλύτερη συναίνεση στο δρόμο προς την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση έτσι ώστε να συμμετάσχουν σε αυτήν όλοι οι λαοί της Ευρώπης.

Σχολιάζοντας τις Ευρωπαϊκές εξελίξεις και το ρόλο της Ελλάδας υπό το φως της προσφυγικής κρίσης στην Ευρώπη, οι ομιλητές συμφώνησαν ότι η προσφυγική κρίση η οποία συνέπεσε με τη χρηματοοικονομική ανέδειξε την ανικανότητα της Ευρώπης να αντιμετωπίσει εγκαίρως το ζήτημα. Ο Zsolt Darvas -συμφωνώντας με τον Καθηγητή Harold James- έδωσε έμφαση στην απουσία των Ευρωπαϊκών συνόρων και Θεσμών να διασφαλίσουν τα σύνορα και την ασφάλεια των χωρών. Η κατάσταση αυτή, όπως τόνισε ο Καθηγητής Μιχάλης Χαλιάσσος,

κλόνισε την εμπιστοσύνη και σε ένα άλλο διαφορετικό επίπεδο αυτό των επενδύσεων δυσχεραίνοντας τις υπάρχουσες συνθήκες. Ο Klaus Schrader τόνισε την ανεπάρκεια των πόρων στην Ελληνική Οικονομία προκειμένου να διαχειριστεί το προσφυγικό ζήτημα. Ο Καθηγητής Paolo Manasse εμφανίστηκε απαισιόδοξος για την έκβαση του προσφυγικού προβλήματος καθώς η έλλειψη συναίνεσης στην αντιμετώπισή του μπορεί να αποτελέσει την αιτία για τη διάσπαση την Ευρωζώνης.

Την άποψη ότι η Ελλάδα αποτελεί ειδική περίπτωση ως προς τον τρόπο που εφήρμοσε τα προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής σε σχέση με τις άλλες προγραμματικές χώρες (Ιρλανδία, Πορτογαλία, Κύπρος) εξέφρασαν ομόφωνα οι ομιλητές. Όπως σημείωσε ο Καθηγητής Paolo Manasse για να αντιληφθούμε τη σημερινή εικόνα της κρίσης θα πρέπει να εστιάσουμε στο παρελθόν και στα χρόνια όπου το αναπτυξιακό μοντέλο της Ελληνικής οικονομίας βασιζόταν στις εισαγωγές και στο δανεισμό, παράγοντες που οδήγησαν σε μια μη βιώσιμη ανάπτυξη. Αναφερόμενος στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Ελληνικής Οικονομίας ο Zsolt Darvas εστίασε στο μέγεθος του δημοσίου τομέα, στην αύξηση των μισθών, και τη μείωση της παραγωγικότητας ως παράγοντες που οδήγησαν στην παρούσα κατάσταση. Ωστόσο, δεν παρέλειψε να αναφερθεί και στα λάθη που έγιναν από πλευράς Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου αναφορικά με τη βιωσιμότητα του Ελληνικού χρέους. Τέλος, εξέφρασε την αισιοδοξία του σχετικά με τη βελτίωση των ποιοτικών δεικτών, παρά το γεγονός ότι μένει αρκετός δρόμος να διανυθεί. Την ανάγκη να υπάρχει ελπίδα και αναπτυξιακή προοπτική στα εφαρμοζόμενα προγράμματα εξέφρασε ο Καθηγητής Μιχάλης Χαλιάσσος. Με τη σειρά του χαρακτήρισε την Ελλάδα ειδική περίπτωση εστιάζοντας στην απουσία του ιδιωτικού παραγωγικού τομέα, ενώ αναφέρθηκε και στη δυσκολία εφαρμογής του προγράμματος στο γεγονός ότι ο Ελληνικός λαός ήταν απροετοίμαστος να δεχτεί μειώσεις μισθών, συντάξεων και αύξηση της ανεργίας.

Στη συνέχεια, οι ομιλητές αναφέρθηκαν στη δημόσια συζήτηση σχετικά με τις συνθήκες Secular Stagnation και Super-cycle Δημοσίου Χρέους στο πλαίσιο των αποκλινοσών δρόμων ανάπτυξης στην Ευρώπη καθώς και στο μελλοντικό ρόλο μικρών οικονομιών όπως η Ελλάδα. Ο Καθηγητής Paolo Manasse τόνισε ότι όλες οι θεωρίες έχουν τις συνέπειές τους. Θεωρεί ότι βρισκόμαστε εν μέσω μιας κατάστασης όπου θα πρέπει να αυξηθεί η συνολική ζήτηση η οποία θα πρέπει να υπερβεί την αποταμίευση σε παγκόσμιο επίπεδο. Αν υιοθετηθεί η θεωρία της παρατεταμένης στασιμότητας (secular stagnation) αυτό θα μπορούσε να γίνει μέσω αύξηση των επενδύσεων και μείωσης των δημοσίων δαπανών. Όμως βρισκόμαστε σε μια κατάσταση η οποία χαρακτηρίζεται από υπερβολικό χρέος. Ο Klaus Schrader τόνισε ότι δεν είναι εύκολο να διαχωρίσουμε ποια από τις δύο θεωρίες εκφράζει την Ελλάδα ενώ σημείωσε ότι οι διαδικασίες μεταρρύθμισης προσπαθούν να αφυπνίσουν τη δυναμική της Ελληνικής Οικονομίας. Έμφαση έδωσε στο γεγονός ότι η Ελλάδα θα πρέπει να ενισχύσει την παραγωγικότητά της και να βρει ένα βιώσιμο επιχειρηματικό μοντέλο που να ταιριάζει με το ρόλο της οικονομίας στο μέλλον ως μια χώρα που προσπαθεί να κερδίσει έδαφος ώστε να επιστρέψει σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Ο Καθηγητής Μιχάλης Χαλιάσσος υποστήριξε σε μεγαλύτερο βαθμό τη θεωρία της παρατεταμένης στασιμότητας, τουλάχιστον για τον Ευρωπαϊκό Νότο. Ωστόσο, εμφανίστηκε επιφυλακτικός γιατί όπως εξήγησε οι θεωρίες δεν μπορούν να λαμβάνουν υπόψη τους όλες τις συνθήκες. Μέσα από την κρίση και την

αβεβαιότητα που τη συνοδεύει, αναπτύχθηκαν παράγοντες που οδήγησαν σε μεγαλύτερες αποταμιεύσεις των νοικοκυριών και σε λιγότερες επενδύσεις από τους επενδυτές, όπως ανέφερε. Ο Καθηγητής Harold James υποστήριξε ότι υπάρχουν δύο θέματα που καθοδηγούν τη συζήτηση για την παρατεταμένη στασιμότητα: 1) οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης ιδιαίτερα σε αναδυόμενες οικονομίες και 2) οι νέες ευκαιρίες εξαιτίας της τεχνολογικής αλλαγής. Επίσης, τόνισε ότι απαιτούνται συστήματα που να κάνουν αξιόπιστες δεσμεύσεις ώστε να μειώνεται η αβεβαιότητα και να βελτιώνονται οι προοπτικές για το δημόσιο χρέος και τη διαχείριση του δημόσιου τομέα. Ο Zsolt Darvas θεωρεί ότι υπάρχει μια πολύ μεγάλη στασιμότητα ή πτωτική τάση της παραγωγικότητας σε μεγάλες οικονομίες. Όπως εξήγησε, αν η ζήτηση είναι για παρατεταμένο διάστημα στάσιμη τότε η παραγωγικότητα και το ΑΕΠ παραμένουν χαμηλά. Υπάρχει μια πολύ χαμηλή ανάπτυξη της παραγωγικότητας και αυτό οφείλεται και στις χαμηλές επενδύσεις.

Απαντώντας σε σχετικό ερώτημα του Δημοσιογράφου Αργύρη Παπαστάθη αναφορικά με το τέλος των μνημονίων στην Ελληνική τραγωδία και το τι να αναμένουμε για την Ελληνική ανάπτυξη στο μέλλον, ο Καθηγητής Harold James τόνισε το ζήτημα της παραβίασης της σύμβασης των γενεών όπου συμβαίνει αυτή τη στιγμή. Ταυτόχρονα, επέμεινε στη δημιουργία κινήτρων ώστε να περιοριστούν οι νέοι να μετακινούνται προς αναζήτηση θέσεων εργασίας σε χώρες της Βόρειας Ευρώπης. Ο Καθηγητής Paolo Manasse έδωσε έμφαση στην τεχνολογική ανάπτυξη αν και εμφανίστηκε σκεπτικός για το αν το αποτέλεσμα της ανάπτυξης της τεχνολογίας επιφέρει εντέλει θετικά ή αρνητικά αποτελέσματα σε βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο επίπεδο. Ο Καθηγητής Μιχάλης Χαλιάσσοι αναφέρθηκε στο ρόλο της ποιοτικής εκπαίδευσης του εν δυνάμει παραγωγικού δυναμικού ενώ ταυτόχρονα τόνισε τη σημασία της διεύρυνσης της παραγωγικής βάσης και της αύξησης της παραγωγικότητας της χώρας προκειμένου να επέλθει ανάπτυξη. Ο Zsolt Darvas ανέφερε ότι θεωρεί απίθανο η χώρα να εξέλθει από το Μνημόνιο το 2018 και ως πιθανότερα σενάρια έθεσε είτε την εισαγωγή στο τέταρτο μνημόνιο είτε την αναδιάρθρωση του χρέους κάτι για το οποίο όμως δε φαίνεται να υπάρχει θετική διάθεση από τους Θεσμούς. Ο Klaus Schrader αναφέρθηκε στη σημασία της διασφάλισης από του Θεσμούς της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων χωρίς αυτό να κλονίζει το ρόλο της εγχώριας διακυβέρνησης. Τόνισε επιπλέον την αναγκαιότητα επιστροφής των επενδυτών στη χώρα, τη δημιουργία νέου μοντέλου ανάπτυξης και τον προσανατολισμό στις εξαγωγές.

Η ημερίδα ολοκληρώθηκε με την υποβολή ερωτήσεων του ακροατηρίου σε καίρια ζητήματα που άπτονται την πορεία της Ελληνικής οικονομίας.